

ARCHEION T. 119
WARSZAWA 2018
ISSN 0066-6041

ANNA LASZUK
(Warszawa, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych)

WŁADYSŁAW STĘPNIAK
(Warszawa)

VIOLETTA URBANIAK
(Warszawa, Archiwum Państwowe w Warszawie)

DR ANDRZEJ BIERNAT — HISTORYK I ARCHIWISTA, DZIAŁACZ SPOŁECZNY

Jubileusz 70-lecia urodzin dr. Andrzeja Biernata skłania do kilku refleksji. Zastrzec się jednak musimy na wstępie, że nie upływ czasu jest w tym wypadku czynnikiem najważniejszym. Dostojny bowiem Jubilat zachowuje nie tylko młodzieńczą wręcz sylwetkę, lecz także pełnię sił twórczych, którą szczęśliwie wykorzystuje w celu realizacji swoich rozlicznych zainteresowań naukowych i społecznych. Niemniej, „uszcześliwiony” decyzją, w wyniku której odszedł na emeryturę w roku 2016, zasługuje na wyrażenie mu szacunku i podziękowań ze strony środowiska, które przez dziesięciolecia czerpało z jego wiedzy, zaangażowania w działalność archiwalną i naukową na wielu płaszczyznach, a nawet specyficznego poczucia humoru. Oddania i przywiązania do wartości związanych z misją humanisty, archiwisty i historyka nikt odmówić mu nie może. Trudno także wskazać na większą liczbę osób równie aktywnie uczestniczących w ostatnich dziesięcioleciach w przelicznych działaniach i inicjatywach instytucji pamięci w Polsce i poza jej granicami. Przychodzi więc nam wypowiedzieć się na temat znaczącej osobistości naszego życia zawodowego i społecznego, przedstawiając najważniejsze fakty z jego życiorysu oraz charakteryzując dorobek merytoryczny, utrwalony nie tylko w postaci publikacji. Współuczestniczył on bowiem w zarządzaniu archiwami państwowymi oraz organizacjami pozarządowymi, wpływając w istotnym stopniu na zakres i poziom ich działalności. Był przy tym przez cały okres aktywności zawodowej cenionym nauczycielem akademickim, wnoszącym duży wkład w kształcenie studentów w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego (IH UW).

Od Uniwersytetu Warszawskiego, którego był też absolwentem, rozpoczynamy prezentację sylwetki Andrzeja Biernata, świadomi wielkiej roli poziomu otrzymanego tam wykształcenia i wpływu środowiska na jego postawę zawodową i życiową. Jako pracownik IH UW był w latach 1972–2014 asystentem, a następnie adiunktem w Zakładzie Nauk Pomocniczych i Metodologii Historii, prowadził zajęcia dydaktyczne w zakresie nauk pomocniczych historii, edytorstwa źródeł historycznych, neografii, archiwistyki oraz historii książki XIX w. Jako najbliższy współpracownik prof. Ireneusza Ichnatowicza aktywność badawczą koncentrował na problemach archiwistyki i epigrafiki (rozprawa doktorska na temat „Dziewiętnastowieczne napisy epigraficzne na ziemiach Królestwa Polskiego”), nieobce były mu przy tym problemy historii społecznej XIX w. Znajduje to wyraz w publikacjach naukowych, o których będzie mowa dalej.

Będąc adiunktem w IH UW, zainteresował się możliwością połączenia tego stanowiska z pracą w archiwach państwowych. Wygrał nawet konkurs na stanowisko dyrektora Archiwum Państwowego m.st. Warszawy, którego jednak nie objął. Miast tego od roku 1991 rozpoczął pracę w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych (NDAP) jako dyrektor Centralnego Ośrodka Informacji Archiwalnej (do 2001), a następnie dyrektor generalny NDAP (1997–2007), był przy tym dwukrotnie zastępcą Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych (1993–1997, 2007–2016). Także dwukrotnie powierzano mu, na okres kilku miesięcy, funkcję p.o. Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych (2011, 2016). Na wszystkich tych stanowiskach nadzorował, koordynował i wykonywał bezpośrednio prace związane z metodyką archiwalną, informacją archiwalną, informatyzacją archiwów i kształtowaniem zasobu archiwalnego. Wniósł znaczący wkład do budowania podstaw prawnych działalności archiwalnej, kierując pracami nad przygotowaniem projektów prawa archiwalnego. W trakcie licznych spotkań z członkami parlamentu, rządu i wielu instytucji uczestniczył w wypracowaniu i zaszczepianiu u twórców dokumentacji dbałości o jej poprawne tworzenie i przechowywanie przez czas znacznie dłuższy, niż wymaga tego jej doraźne znaczenie. Także dzięki jego staraniom dokumentacja niearchiwalna, osobowa i płacowa, bardzo ważna ze społecznego punktu widzenia, zyskała w świadomości decydentów miejsce, jeśli nie należyte, to bardziej zauważalne.

W ramach wszystkich tych działań przyczyniał się do znaczącego postępu w rozwoju archiwistyki polskiej traktowanej zarówno jako dyscyplina naukowa, jak i działalność praktyczna. Uwidoczniło się to w szczególności w odniesieniu do unowocześnienia systemu informacji archiwalnej z wykorzystywaniem techniki komputerowej. Kierując pracami Centralnego Ośrodka Informacji Archiwalnej, zainicjował tworzenie systemu informatycznego, który stanowiły początkowo odrębne bazy danych, stopniowo integrowane zgodnie z modelem, którego podstawy powstały we współpracy dr. Andrzeja Biernata z Witoldem Sołtysem. Pierwszą bazą danych, która w 1996 r. została wdrożona w pracy archiwów państwowych, był System Ewidencji Zasobu Archiwalnego SEZAM.

Łączył on opisy zespołów i zbiorów archiwalnych przechowywanych w archiwach państwowych, sporządzone zgodnie z powstającym w trakcie informatyzacji standardem, *de facto* opartym na polskim Formacie Opisu Archiwaliów FOPAR i Międzynarodowym standardzie opisu archiwalnego ISAD (G). Kolejne bazy danych — w tym IZA (Inwentarze Zespołów Archiwalnych), KITA (Komputerowa Informacja Techniczna), SCRINIUM i MAPY — umożliwiły gromadzenie opisów na poziomie jednostki archiwalnej. Dr Biernat był zwolennikiem bezpłatnego udostępniania tych baz danych instytucjom niepodlegającym Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych, dzięki czemu możliwe stało się sporządzanie i integracja opisów zasobu w jednolitym standardzie.

Trudniej jest wymienić liczne przykłady prowadzonych pod jego nadzorem prac nad zasadami gromadzenia zasobu archiwalnego, normatywami z zakresu metodyki archiwalnej i słownikiem terminologii archiwalnej. W tym obszarze działalności był obecny od pierwszej połowy lat 90. XX w., gdy negocjował z Krajową Radą Radiofonii i Telewizji zasady zabezpieczania dokumentacji państwowej jednostki organizacyjnej Polskie Radio i Telewizja, do drugiej dekady XXI w., kiedy prowadzone były prace zespołu naukowego ds. analizy i kierunków nowelizacji wskazówek metodycznych wydanych przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych i przygotowywany był projekt Normy Opisu Materiałów Archiwalnych NOMA. Przez wiele lat uczestniczył w pracach Komisji Zakupu Archiwaliów przy Naczelnym Dyrektorze Archiwów Państwowych, realizując działania w celu uzupełniania i wzbogacania zasobu archiwów państwowych.

W XXI w. dr Biernat uczestniczył w pracach, które prowadził głównie Kazimierz Schmidt, a które miały na celu przygotowanie archiwów do archiwizacji naturalnych dokumentów elektronicznych. Istotny był jego wkład w tworzenie tekstów wydanych w 2006 r., fundamentalnych rozporządzeń Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji dotyczących postępowania z dokumentami elektronicznymi od momentu ich tworzenia, a także zgodnego z nimi prototypu Archiwum Dokumentów Elektronicznych, którego celem miało być przejmowanie dokumentów od twórców. Sprawując później nadzór nad Departamentem Kształtowania Narodowego Zasobu Archiwalnego NDAP, angażował się w wypracowywanie podstaw prawnych umożliwiających funkcjonowanie społeczeństwa informacyjnego i e-administracji. Reprezentował także Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w Komitecie Rady Ministrów ds. Cyfryzacji oraz kierował powołaną przez Naczelnego Dyrektora Radą ds. Informatyzacji i Digitalizacji.

Powyższe znaczące osiągnięcia nie wypełniają w pełni jego zaangażowania w funkcjonowanie dziedziny archiwalnej. Pełnił bowiem rozliczne funkcje w wielu ciałach kolegialnych i zespołach działających w skali krajowej i międzynarodowej. Był członkiem Rady Wydawniczej przy Naczelnym Dyrektorze Archiwów Państwowych (1992–1994), w latach 2013–2014 działał jako współ-

przewodniczący Polsko-Rosyjskiej Grupy ds. Rewindykacji Materiałów Archiwalnych. Wymienić należy także jego uczestnictwo w pracach międzyrządowej Komisji Polsko-Ukraińskiej do spraw ochrony i zwrotu dóbr kultury utraczonych i bezprawnie przemieszczonych podczas drugiej wojny światowej, zespołu ekspertów ds. Ossolineum tej komisji; Polsko-Litewskiej Grupy Ekspertów ds. Zachowania Dziedzictwa Kulturowego; Komisji Konsultacyjnej Polsko-Białoruskiej ds. Dziedzictwa Kulturalnego. Niezaprzeczalny jest wkład Jubilata w nawiązywanie i rozwój kontaktów z archiwami Europy Środkowej i Wschodniej. Oprócz udziału w spotkaniach roboczych i konferencjach, czynnie uczestniczył w organizacji konferencji międzynarodowych w Polsce z cyklu „*Colloquia Jerzy Skowronek dedicata*”, które były znakomitym forum wymiany doświadczeń w różnych obszarach, wspólnych dla archiwów przełomu XX i XXI w., stojących przed nowymi wyzwaniami.

O jego pozycji w świecie instytucji pamięci świadczy także powołanie do Zespołu ds. Krajowej Polityki w Zakresie Informacji Naukowej przy Komitecie Badań Naukowych (1994–1997), Rady ds. Narodowego Zasobu Bibliotecznego (1999–2003 i 2007–2011), Zespołu Sterującego ds. Ochrony Dziedzictwa poza Granicami w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2005–2010); Zespołu Sterującego do Uzupełniania Zbiorów Muzealnych w MKiDN. Od 1996 r. był sekretarzem Komitetu Krajowego programu UNESCO „Pamięć świata”, czyniąc — uwieńczone sukcesem — starania o wpisanie na listę światową programu wielu polskich dokumentów. Powierzono mu także funkcję współprzewodniczącego strony rządowej Zespołu Ekspertów ds. Archiwalnych w ramach Komisji Konkordatowej, co wpisywało się w szerszą współpracę z twórcami i przechowawcami niepaństwowego zasobu archiwalnego, inicjowaną i promowaną przez Jubilata. Od 2001 r. był członkiem Zespołu Roboczego ds. Archiwum w ramach Komisji Konkordatowej.

Szczególne więzi łączyły i nadal łączą dr. Andrzeja Biernata z najbardziej zasłużoną spośród polskich instytucji polonijnych — Biblioteką Polską w Paryżu, gdzie działa jako przewodniczący zespołu ds. archiwalnych oraz prezes Towarzystwa Przyjaciół Biblioteki Polskiej w Paryżu. Dodajmy, że jako wolontariusz przyczynia się do postępu prac merytorycznych tej instytucji, uczestnicząc w opracowywaniu jej zbiorów.

Publikacje naukowe dr. Andrzeja Biernata z jednej strony są rezultatem prowadzonych przez niego badań naukowych, a zatem oscylują tematycznie wokół problematyki dotyczącej dziedziny nauk pomocniczych historii, zwłaszcza neografii, epigrafiki i archiwistyki, a także edytorstwa źródeł historycznych oraz historii książki XIX w. Z drugiej strony poruszają zagadnienia dotyczące żywotnie drugiej ścieżki zawodowej Jubilata — archiwów jako instytucji stanowiących część polskiego dziedzictwa kulturowego.

Bibliografia (wybór)

Publikacje

- Archives de la Société pour la Protection des Souvenirs et des Tombeaux Historiques Polonais en France [1805] 1930–1995, Inventaire temporaire / Polskie Towarzystwo Opieki nad Zabytkami i Grobami Historycznymi we Francji [1805] 1930–1995, Inwentarz tymczasowy, t. 1, élaboration / opracowali A. Biernat, I. Dacka-Górzyńska, S. Górzyński, J. Pezda, Bellerive-sur-Allier–Warszawa 2017.*
- Archives de la Société pour la Protection des Souvenirs et des Tombeaux Historiques Polonais en France [1805] 1930–1995, Inventaire temporaire / Polskie Towarzystwo Opieki nad Zabytkami i Grobami Historycznymi we Francji [1805] 1930–1995, Inwentarz tymczasowy, t. 2, élaboration/opracowali A. Biernat, I. Dacka-Górzyńska, S. Górzyński, Bellerive-sur-Allier–Warszawa 2018 (publikacja dostępna w Internecie: <www.pther.eu>).*
- Archiwa państwowe w Polsce. Przewodnik po zasobach*, oprac. zbior. pod red. A. Biernata i A. Laszuk, Warszawa 1998.
- Biernat A., *Działalność zespołu ekspertów do spraw archiwaliów historycznych w ramach prac Międzynarodowej Komisji Polsko-Ukraińskiej do spraw ochrony i zwrotu dóbr kultury utraconych i bezprawnie przemieszczonych podczas II wojny światowej — ocena strony polskiej* [w:] *Dziedzictwo archiwalne we współpracy Polski i Ukrainy*, Warszawa 2009, s. 169–179.
- Biernat A., *Dziewiętnastowieczne napisy epigraficzne na ziemiach Królestwa Polskiego*, Wrocław–Warszawa 1987.
- Biernat A., Krzywicka-Kłosowicz B., Zaworonko-Olejniczak H., „*Na obcej ziemi*” — *Groby polskie na cmentarzach paryskich i w Montmorency / En Terre d'exil. Tombeaux polonais dans les cimetières de Paris et de Montmorency*, Paryż–Poznań 2011.
- Cmentarz Powązkowski w Warszawie: materiały inwentaryzacyjne*, t. 1–3, oprac. A. Biernat, B. Biernat, [opis herbów i szkice kwater Leszek Pudłowski], Warszawa 1980–1994.
- Inskrypcje grobów polskich na cmentarzach w Paryżu — Montmartre, Saint Vincent, Batignolles*, oprac. A. Biernat, S. Górzyński, P. Ugniewski, red. A. Biernat, Warszawa 1986.
- Inskrypcje grobów polskich na cmentarzach w Paryżu — Montparnasse*, red. i oprac. M. Gmurczyk-Wrońska, A. Wroński, przy współpr. A. Biernata, Warszawa 1991.
- Inskrypcje grobów polskich na cmentarzach w Paryżu — Père Lachaise*, oprac. A. Biernat, S. Górzyński, P. Ugniewski, red. A. Biernat, Warszawa 1991.

Polacy pochowani na Cmentarzu Montmartre oraz Saint-Vincent i Batignolles w Paryżu, praca zbior., red. A. Biernat, S. Górzyński; [aut.] R. Bielecki [et al.], Warszawa 1999.

Teksty źródłowe do ćwiczeń z nauk pomocniczych historii XIX i XX wieku, oprac. A. Biernat, A.I. Ichnatowicz, Warszawa 1983.

Vademecum do badań nad historią XIX i XX wieku, oprac. I. Ichnatowicz, A. Biernat, wyd. 2 popr. i uzup., Warszawa 2003.

Publikacje wydane pod redakcją naukową

Archives among the Memory Institutions. Papers of the international conference, Warsaw, May 28–29, 2004, ed. by A. Biernat and W. Stępniaak, Warszawa 2004.

Archives and Non-Traditional Carriers of Information: Papers of the International Conference, Warsaw, May 19, 2005, Toruń, May 20–21, 2005, ed. by A. Biernat and W. Stępniaak, Warszawa 2006.

Ojczyzna w obiektywie. Imponderabilia kronikarza Juliusza L Englerta na emigracji, red. A. Biernat, Warszawa 2010.

Raport o archiwach w Unii Europejskiej po rozszerzeniu. Pogłębiona współpraca archiwalna w Europie — plan działania, oprac. Grupa Ekspertów Krajowych ds. Archiwów Państw Członkowskich Unii Europejskiej oraz Instytucji i Organów UE na zamówienie Rady Unii Europejskiej, red. nauk., przygot. do wyd. pol. wersji A. Biernat, W. Stępniaak, V. Urbaniak, tł. J. Szymańska, Warszawa 2011.

Artykuły i recenzje

Biernat A., „Archiwalne” strony internetowe w praktyce polskich archiwów państwowych [w:] *Ślady polskości. Polonia i emigracja w świetle badań i źródeł historycznych*, red. D. Nałęcz, Warszawa 1999.

Biernat A., *Archivisty i polzovateli: sojuzniki ili protivniki* [w:] *Archiwy i obszczestwo segodnija. Materiały Międzynarodowej naukowo-praktyczeskiej konferencji. Minsk 11–12 nojabrja 2003 g.*, red. W.I. Adamuszek, S.W. Żumar', Minsk 2004, s. 63–68.

Biernat A., *Archivnoje zakonadatelstwo na fone pravno-strukturnych preobrazovanij v Polsce* [w:] *Archiwa Europy Środkowej i Wschodniej w dobie przekształceń prawnoustrojowych. Materiały międzynarodowej konferencji archiwalnej 28–30 czerwca 1996 r. w Puławach*, red. B. Woszczyński przy udziale E. Rosowskiej, Warszawa 1997.

Biernat A., *Archivy, biblioteki i muzeji — instituty obszczestwiennoj pamjati. Czto ich razliczajet i sblizajet*, „Otecestviennye Archivy” 2005, nr 2, s. 60–65.

Biernat A., *Archivy, biblioteki, muzeji — czto nas razdelajet, czto nas ob'jedinjajet?* [w:] *Archives among the Memory Institutions. Papers of*

- the International Conference, Warsaw, May 28–29, 2004*, red. A. Biernat, W. Stępnia, Warszawa 2004, s. 71–83.
- Biernat A., *Archivy, biblioteki, muzei-instituty suspilnoi pam’jati*, „Archivy Ukrainy” 2004, nr 4, s. 37–43.
- Biernat A., *Artur Machlejd* [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 18, z. 4, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1973.
- Biernat A., *Biblioteka i Archiwum Narodowe na Wychodźstwie* [w:] *Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej*, [Warszawa] 2015, s. 9–16.
- Biernat A., *Cmentarne tablice inskrypcyjne* [w:] *Ochrona zabytków cmentarnych, V Zjazd Konserwatorski, Halin, maj 1985*, Warszawa 1986.
- Biernat A., *Działalność zespołu ekspertów do spraw archiwaliów historycznych w ramach prac Międzynarodowej Komisji Polsko-Ukraińskiej do spraw ochrony i zwrotu dóbr kultury utraconych i bezprawnie przemieszczonych podczas II wojny światowej — ocena strony polskiej* [w:] *Dziedzictwo archiwalne we współpracy Polski i Ukrainy*, Warszawa 2009, s. 169–179.
- Biernat A., *Dzieje w kamieniu pisane*, „Ziemia” 1977 [druk 1980].
- Biernat A., *Elektronnyje dokumenty i archiwy. Opyt Polzi* [w:] *Materialy miezdunarodnoj nauczno-prakticzeskoj konfierencji „Elektronnyj dokumentooborot i archiwy” g. Astana 7 hojabrja 2007 goda*, Astana 2007.
- Biernat A., *Ewolucja techniki komputerowej w archiwach* [w:] *Technika archiwalna w XX wieku*, red. S. Sierpowski, J. Wiśniewski, Poznań 2001 s. 13–25.
- Biernat A., Gawlas S. (rec.), *O pierwszej próbie polskiego podręcznika nauk pomocniczych historii XIX i XX w. W związku z książką K. Bobowskiego, K. Burskiego, B. Turonia „Encyklopedia nauk pomocniczych historii nowożytnej i najnowszej” (Wrocław 1976)*, „Studia Źródłoznawcze” 1979, t. 24, s. 199–204.
- Biernat A., Gawlas S., *Źródła epigraficzne do historii XIX wieku: napisy nagrobne cmentarza Powązkowskiego w Warszawie*, „Studia Źródłoznawcze” 1974, t. 19, s. 184–190.
- Biernat A., Gołombiowski M., *Wprowadzenie* [w:] *Archiwistyka i bibliotekoznawstwo. Prace dedykowane profesorowi Bohdanowi Ryszewskiemu*, Warszawa 1997.
- Biernat A., *Informacja archiwalna dotycząca historii Żydów na nośnikach komputerowych w praktyce polskich archiwów państwowych* [w:] *Źródła archiwalne do dziejów Żydów w Polsce*, oprac. zbior., red. nauk. B. Woszczyński i V. Urbaniak, Warszawa 2001, s. 539–546.
- Biernat A., *Informatyczny program „Spis zespołów dla archiwów państwowych” opracowany przez Centralny Ośrodek Informacji Archiwalnej przy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych* [w:] *Komputeryzacja Archiwów*, t. 2, *Problemy komputeryzacji archiwów: zagadnienia ogólne, opracowanie dokumentacji kartograficznej i technicznej w skomputeryzowanych syste-*

- mach informacyjnych. Materiały sympozjum. Toruń 15 i 16 grudnia 1994 r.*, red. B. Ryszewski, Toruń 1996.
- Biernat A., *Ireneusz Ihnatowicz* [w:] *Słownik biograficzny archiwistów polskich*, t. 2, Warszawa 2002, s. 67–69.
- Biernat A., *Juridyczeskij status czasnych archivov i archivnych materialov w Polsce* [w:] *The Private Archives and Archival Materials in the Central and East European Countries. Materials of the International Conference, Mądralin, October 8–11, 1998*, red. W. Stępniaak, Warszawa 1999.
- Biernat A., *Komputeryzacja a digitalizacja w archiwach państwowych w Polsce*, [w:] *Komputeryzacja i digitalizacja w archiwach*, b.m., 2016, s. 23–35.
- Biernat A., *Księgi metrykalne w archiwach państwowych*. „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2001, t. 75.
- Biernat A., *Łódzkie napisy epigraficzne XIX w.*, „Kwartalnik Historyczny”, t. 84, 1977, nr 3, s. 804–808.
- Biernat A., Nałęcz D., *Archives of the Former Communist Parties: Destiny and Current Status — Polish Case* [w:] *Materiały 15. Międzynarodowego Kongresu Archiwów (International Congress on Archives), Wiedeń 24–27 VIII 2004*, 2004, dostępny w Internecie: <<http://www.wien2004.ica.org/fo/speakers.php?>>.
- Biernat A., Nałęcz D., *Prywatyzacja sektora publicznego w Polsce w perspektywie archiwalnej* [w:] *Historia lux veritas. Księga pamiątkowa dedykowana prof. Zdzisławowi Chmielewskiemu z okazji 60. rocznicy urodzin*, red. R. Gaziński, A. Gut, Szczecin 2002, s. 45–54.
- Biernat A., *Narodowy zasób archiwalny i miejsce w nim archiwów kościelnych* [w:] *Nova et vetera. Aktualne problemy archiwów diecezjalnych w Polsce*, b.m., 2016, s. 9–22.
- Biernat A., *Nauki pomocnicze historii — ich organizacja i badacze w dwudziestoleciu międzywojennym* [w:] *Heraldyka i okolice. Herb, pieczęć, godło, orzeł, broń, archiwa*, red. A. Rachuba, S. Górczyński, H. Manikowska, Warszawa 2002, s. 511–528.
- Biernat A., *O niektórych sposobach wyrażania czasu w XIX w. Na przykładzie źródeł epigraficznych z ziem Królestwa Polskiego*, „Studia Źródłoznawcze” 1981, t. 26, s. 165–174.
- Biernat A., *O początkach współczesnych form nekropolii. Geneza nowoczesnego cmentarza w Polsce* [w:] *200 Lat Cmentarza Świętego Krzyża w Pułtusk. Materiały z konferencji naukowej*, Pułtusk 2004.
- Biernat A., *O pracach Centralnego Ośrodka Informacji Archiwalnej. Drugi Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich, Warszawa 20–21 VIII 1992*, „Archiwista Polski” 1995, nr 89.
- Biernat A., *Polskie źródła epigraficzne XIX wieku: propozycja nowej problematyki* [w:] *Nauki pomocnicze historii na XI Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich w Toruniu*, red. A. Tomczak, Warszawa–Łódź 1976, s. 130–144.

- Biernat A., *Pravovyje i praktičeskije aspekty ispolzovanija archivnych materialov w Polsce* [w:] *Accessibility of Archival Materials in Compliance with Law and General Practices of the States of Central and East European Countries. Materials of the International Conference. (Mądralin 15–16 X 1999)*, Warszawa 2000.
- Biernat A., *Prawo archiwalne w Polsce — walka o nową ustawę (ze wspomnień weterana)* [w:] *Archiwa polskie wczoraj i dziś*, praca zbior. red. K. Kozłowski, W. Stępnia, Warszawa 2012, s. 25–35.
- Biernat A., *Problemy dostupa k materialam obscego archivnogo nasledija. Predlozenija mezunarodonogo sotrudnicestva* [w:] *The Common Archival Heritage of States and Nations of Central and Eastern Europe. Materials of the International Conference, Goławice, October 22–24, 1997*, ed. by W. Stępnia. Warszawa 1998.
- Biernat A., *Protection of the Audio-Visual, Sound and Photographic Heritage in Poland. Legal and Organisational Aspects* [w:] *Archives and Non-Traditional Carriers of Information: Papers of the International Conference Warsaw, May 19, 2005, Toruń, May 20–21, 2005*, ed. by A. Biernat and W. Stępnia, Warszawa 2006, s. 31–47.
- Biernat A., Skowronek J., *Archiwa polskie wobec potrzeb nauk historycznych* [w:] *Pamiętnik XV Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich*, t. 2, cz. 1, Gdańsk–Warszawa 1995.
- Biernat A., *Słownik archiwalny Międzynarodowej Rady Archiwów, współtłumaczenie na jęz. polski*, publikacja na stronie internetowej NDAP, zob.: <<https://www.archiwa.gov.pl/pl/component/content/article/2-uncategorised/805-angielsko-polski-s%C5%82ownik-terminologii-archiwistycznej-%E2%80%93-93-projekt>> [dostęp: 1 lipca 2019].
- Biernat A., *Sprawozdanie z pobytu naukowego w Paryżu w dn. 15 IX 1989–14 X 1989 w ramach stypendium im. Jana Brzękowskiego [1991]*, „Akta Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu” 1991, t. 1, s. 251–255.
- Biernat A., *Strategiczeskije problemy komputerizacji gosudarstviennych archivov Polzi (Warszawa 28–29 IX 2001)* [w:] *Archives in the New Age. The Strategic Problems of the Automatization of Archives. Papers of the International Conference. Warsaw, September 28–29, 2001*, Warszawa 2002, s. 99–106.
- Biernat A., Szmit M., *Druga sesja historyczno-archiwalna na temat „Archiwa warszatem pracy historyka, cz. 2, Instytucje poza państwową służbą archiwalną, „Archeion” 1973*, t. 59.
- Biernat A., *The Destruction and Reconstruction of Archives: The Case of Poland* [w:] *Archivum. International Review on Archives published by the International Council on Archives (Memory of the World at Risk Archives Destroyed, Archives Reconstituted)*, t. 42, 1996.

- Biernat A., *Wprowadzenie do drugiego wydania polskiego [w:] ISAD (G). Międzynarodowy Standard Opisu Archiwalnego*, część ogólna, wersja 2, tł. i oprac. wersji polskiej H. Wajs, Warszawa 2005.
- Biernat A., *Wprowadzenie do wydania polskiego [w:] Międzynarodowy Standard Opisu Archiwalnego. Część ogólna ISAD (G). (Norma przyjęta przez Komisję Ad hoc ds. standaryzacji opisów Sztokholm, Szwecja 12–23 styczeń 1993 r. Wersja końcowa przyjęta przez Międzynarodową Radę Archiwów)*, Warszawa 1995.
- Biernat A., *Z głowy. Ćwierć wieku na Długiej i Rakowieckiej, kilka okruchów wspomnień [w:] Pomorze i archiwa Księga pamiątkowa z okazji 75. urodzin Profesora Kazimierza Kozłowskiego*, red. M. Frankel i R. Gaziński, Szczecin 2017.
- U progu umasowienia obiegu informacji (Kilka uwag na temat środków masowej komunikacji w okresie Rewolucji 1905–1907 na terenie Królestwa Polskiego [w:] Społeczeństwo i polityka: dorastanie do demokracji: kultura polityczna w Królestwie Polskim na początku XX wieku*, red. A. Żarnowska i T. Wolsza, [aut. tekstów A. Biernat et al.], Warszawa 1993.

Prace słownikowe

- Encyklopedia historii gospodarczej Polski do 1945 roku*, t. 1–2, red. nac. A. Mączak, [aut. A. Ajnenkiel et al.], Warszawa 1981 (autor ok. 30 haseł z dziedziny: historia burżuazji i przemysłu XIX w.).
- Encyklopedia historii Polski, dzieje polityczne*, t. 1–2, [zespół red. Jan Dzięgielewski et al.; aut. haseł A. Biernat et al.], Warszawa 1995 (autor 38 haseł z dziedziny: historia Polski XIX w.).
- Nowa encyklopedia powszechna PWN*, t. 1–6, Warszawa 1995–1997 (autor ok. 60 haseł z dziedziny: archiwistyka, nauki pomocnicze historii, historia historiografii; konsultant oraz recenzent haseł).
- Słownik historyków polskich*, Warszawa 1994 (autor kilkudziesięciu haseł oraz konsultant).

Inne publikacje

- Biernat A. (współred. i współautor), *Prawa i obowiązki młodej kadry w Uniwersytecie Warszawskim. Informator*, oprac. zbior., Warszawa 1977.
- Biernat A., *Marek Józef Lewtak (12 X 1948–5 III 1995)* [nekr.], „Archeion” 1996, t. 96, s. 260–262.
- Biernat A., *Marek Józef Lewtak (12 X 1948–5 III 1995)* [nekr.], „Archiwista Polski” 1996, nr 1, s. 71–75.
- Biernat A., *Mowa nad grobem ś.p. Marka Lewtaka*, „Archiwista Polski” 1996, nr 1, s. 76–77.
- Biernat A., *Słownik biograficzny wielkiej burżuazji warszawskiej — Aneks do I. Ihnatowicz, Obyczaj wielkiej burżuazji warszawskiej*, Warszawa 1971.

Biernat A., *Wspomnienie o śp. Profesorze Jerzym Skowronku — Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych*, „Archiwista Polski” 1996, nr 3, s. 14–17.

Biernat A., *Zapiski bibliograficzne*, „Przegląd Historyczny”, od t. 70, 1979, z. 1 do t. 77, 1986, z. 2 (33 noty).

Dr Andrzej Biernat wykazywał się niezwyklej wprost aktywnością jako uczestnik życia naukowego środowiska, w skali krajowej i międzynarodowej. Rzec można nawet, iż odbywanie podróży i udział w sesjach, seminariach, konferencjach czy posiedzeniach zespołów badawczych stanowiły bardzo bliską mu formę aktywności. Podkreślić należy przy tym, że udział ten przynosił zawsze istotny wkład merytoryczny do toczonych obrad. Spotkań tego rodzaju było wiele.

Konferencje (wybór)

Krajowe

Warszawa, 26 maja 1994 — posiedzenie plenarne Komitetu Badań Historycznych PAN: wprowadzenie do dyskusji panelowej „Aktualna kondycja polskich archiwów” (obok. prof. A. Tomczaka i prof. A. Gąsiorowskiego).

Kraków, 8–9 maja 1996 — konferencja „Media informatyczne i digitalizacja zbiorów archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych”: ref. „Stan komputeryzacji archiwów i jej perspektyw w archiwach państwowych”.

Białystok, 20–21 września 1996 — ref. „Wiedza o polonikach dotyczących Polski w zasobach państw obcych. Stan obecny i perspektywy”.

Białystok, 19–21 czerwca 1997 — konferencja „Polonica w archiwach Litwy, Łotwy i Białorusi”: ref. „NDAP wobec poloników znajdujących się w archiwach naszych północno-wschodnich sąsiadów”.

Warszawa, 7–8 czerwca 1999 — polsko-izraelskie sympozjum archiwalne „Źródła do dziejów Żydów w Polsce w zbiorach polskich i izraelskich”: ref. „Informacja archiwalna dotycząca historii Żydów na nośnikach komputerowych w praktyce polskich archiwów państwowych”.

Wrocław, 15–19 września 1999 — XVI Powszechny Zjazd Historyków Polskich, Sekcja „Archiwistyka”, moderator H. Robótka: ref. „Stan i perspektywy komputeryzacji archiwów polskich”.

Poznań, 25–26 listopada 1999 — konferencja „Technika w archiwach”: ref. „Ewolucja techniki stosowanej w archiwach w XX w.”.

- Olsztyn, Instytut Historii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, 30 maja 2000 — ref. „Epigrafika XIX i XX w.”.
- Olsztyn 20–21 października 2000 — VII sympozjum „Metody komputerowe w badaniach i nauczaniu historii”: ref. „Stan komputeryzacji polskich archiwów państwowych”.
- Pułtusk, 29 kwietnia 2001 — II Zjazd Polonii: ref. „Archiwa a Polonia”.
- Warszawa, 6 grudnia 2001 — seminarium „Computerworld” — „Nowy dział administracji rządowej”: ref. „Postępowanie z dokumentacją archiwalną z perspektywy archiwalnej”.
- Kraków, 15–18 września 2003 — XVII Powszechny Zjazd Historyków Polskich. Sympozjum archiwistów i historyków pt. „Historyk w archiwum”, ref. „Archiwa w służbie historyków, nowe metody informacji i udostępniania”.
- Kule k. Częstochowy, 11–14 listopada 2004 — konferencja szkoleniowa Sekcji Archiwów Instytucji Wymiaru Sprawiedliwości SAP „Współczesne wyzwania dla archiwów wymiaru sprawiedliwości i instytucji naukowych”: ref. „Problemy prawodawstwa archiwalnego w Polsce”.
- Warszawa, 2–3 grudnia 2005 — spotkanie Sekcji Archiwistów Samorządowych SAP: ref. „Projekt prawa archiwalnego a archiwa samorządowe”.
- Karpacz, 10–12 listopada 2006 — I Ogólnopolska Konferencja Szkoleniowo-Organizacyjna SAWS „Archiwista — status zawodowy i odpowiedzialność zawodowa”: ref. „Status zawodowy archiwistów w świetle VII Europejskiej Konferencji Archiwów, która odbyła się w Warszawie 18–20 maja 2005”.
- Szczecin 18–21 kwietnia 2007 — II Ogólnopolska Konferencja Szkoleniowa Stowarzyszenia Archiwistów Instytucji Wymiaru Sprawiedliwości: ref. „Zadania archiwum wobec informatyzacji, dokumentacja elektroniczna”.
- Przesieka k. Jeleniej Góry, 18–21 maja 2007 — konferencja szkoleniowa „Postępowanie z dokumentacją elektroniczną w świetle ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne z dnia 17 lutego 2005 i aktów wykonawczych”: ref. „Przedsięwzięcia i zamierzenia NDAP w związku z problematyką archiwów elektronicznych”.
- Wrocław, 16–19 kwietnia 2008 — III Konferencja Szkoleniowo-Organizacyjna SAWS „Podstawy prawne działania archiwum w wymiarze sprawiedliwości”: ref. „Koncepcja roli archiwum w projekcie nowej ustawy archiwalnej”.
- Olsztyn, 16–19 września 2009 — XVIII Powszechny Zjazd Historyków Polskich, Sekcja III „Nauki dające poznać źródło”: ref. „Archiwa a dokumentowanie rzeczywistości”.
- Warszawa, 16 grudnia 2011 — III Spotkania Archiwów Instytucji PAN „Organizacja, zarządzanie i udostępnianie w świetle praktyki i zmian prawnych”: ref. „Archiwa i ich wyzwania w pocz. XXI w.”.
- Warszawa, 26 maja 2013 — posiedzenie Konwentu BCC (*Business Center Club*): ref. „Popiół czy diament? O zachowaniu śladów przeszłości dla przyszłości słów kilka”.

Gliwice, 10–12 września 2015 — XII Zjazd Sekcji Archiwistów Samorządowych „Zmiany w przepisach kancelaryjno-archiwalnych”: ref. „Nowelizacja ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach — skutki dla administracji samorządowej”; „Brakowanie dokumentacji niearchiwalnej i przekazywanie materiałów archiwalnych do archiwów państwowych — projektowana zmiana rozporządzenia MKiDN”.

Zagraniczne

- Rosja, Sankt Petersburg, 10–14 maja 1995 — konferencja „Polaki w Rosji: historia Ssyłki i deportacji”: ref. „Archiwa polskie i problemy badań historii Rosji i Polski”.
- Rosja, Sankt Petersburg, 30 maja–1 czerwca 1996 — konferencja „Archiwa Rosji i Polski, aktualne problemy rozwoju i współpracy”: ref. „Archiwa, biblioteki i muzea w Polsce — ich zbiory i możliwości współpracy”.
- Łotwa, Ryga, 11–14 grudnia 1996 — grant Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej, Międzynarodowa Konferencja Okrągłego Stołu z okazji 35-lecia archiwów państwowych Łotwy: ref. „Rola badań naukowych w pracy archiwów państwowych w Polsce (*The importance of scientific studies in the work of state archives in Poland*)”.
- Łotwa, Ryga, 3–7 czerwca 1998 — konferencja przy udziale Fundacji im. Bato-rego „Archiwa represyjne reżimu w społeczeństwie otwartym”: ref. „Archiwa byłych instytucji represyjnych w Polsce po 1989 r.”; „Przechowywanie i dostęp do materiałów organów represji współcześnie”; „Kodeks etyczny archiwisty”; „Problem dostępu do archiwów organów represyjnych z punktu widzenia praw człowieka”.
- Czechy, Opawa, 23–25 maja 2001 — 9. *Konference Archivaru Ceske Republiky, Archivy a verejna sprava z okazji 100 lecia Archivum Ziemskiego w Opavie*: ref. „Ustawodawstwo archiwalne a przeobrażenia prawno-ustrojowe w Polsce”.
- Ukraina, Kijów, 16–19 października 2001 — konferencja „*Archiwa — skladowa informacyjnych resursow sospilstwa. Miznarodnaja naukowo-praticzeskaja konferencja*” (organizatorzy: *Derzawnyj Komitet Archiwow Ukrainy, Ukrainskij Derzawnyj naukowo-doslidnij Instytut Archiwnoj sprawa ta dokumentoznawstwa*): ref. „*Polskije archiwa i informacionnoje obszczestwo*”.
- Białoruś, Mińsk, 30 listopada–2 grudnia 2006 — konferencja Międzynarodowa UNESCO „Pamięć świata: działalność bibliotek, archiwów i muzeów na rzecz zachowania dziedzictwa dokumentalnego”: ref. „Międzynarodowy projekt »Archiwum Radziwiłłów« — polska perspektywa”.
- Kazachstan, Astana, 7 listopada 2007 — konferencja EURASICA „Elektroniczny obieg dokumentów a archiwa”: ref. „Dokument elektroniczny a archiwa — doświadczenie polskie”.

Kirgistan, Biszkek, 2 września 2013 — XIV Międzynarodowa Konferencja EURASICA „Sovremennyye problemy w oblasti komplektowanija”: ref. „Sovremennyye voprosy komplektowanija archivnogo fonda w Polsheniekatoryje zameczeniya”.

Konferencje z cyklu „Colloquia Jerzy Skowronek dedicata”

Puławy, 28 czerwca–1 lipca 1996 — konferencja „Ustawodawstwo archiwalne w dobie transformacji prawno-ustrojowych w Europie Środkowej i Wschodniej”: ref. „Ustawodawstwo archiwalne w świetle przeobrażeń prawno-ustrojowych w Polsce”.

Goławice, 22–24 października 1997 — konferencja „Wspólne dziedzictwo archiwalne państw i narodów centralnej i wschodniej Europy”: ref. „Problemy dostępu do materiałów wspólnego dziedzictwa archiwalnego. Propozycja międzynarodowej współpracy”.

Mądralin 8–11 października 1998 — konferencja „Archiwa prywatne i prywatne materiały archiwalne w państwach centralnej i wschodniej Europy”: ref. „Stan prawny archiwów i archiwaliów prywatnych w Polsce”.

Mądralin 8–10 października 1999 — konferencja „Udostępnianie archiwaliów w świetle prawa i praktyki państw Europy Środkowej i Wschodniej”: ref. „Prawne i praktyczne problemy udostępniania materiałów archiwalnych w Polsce”.

Warszawa, 28–29 września 2001 — konferencja „Archiwa w nowej erze. Strategiczne problemy informatyzacji archiwów”: ref. „Strategiczne problemy komputeryzacji polskich archiwów państwowych”.

Warszawa, 28–29 maja 2004 — konferencja „Archiwa wśród instytucji pamięci”: ref. „Archiwa, biblioteki, muzea — co nas łączy, co nas dzieli”.

Warszawa, 4–5 października 2012 — konferencja „Dokumentacja komunistycznych organów represji”: ref. „Co nas łączy co nas dzieli? Archiwa organów represji okresu komunizmu w systemie archiwów państwowych w Polsce”.

Stała Konferencja Archiwów, Bibliotek i Muzeów na Zachodzie

Rapperswil, 11–14 września 2003 — Sesja: „Rola Muzeów, Bibliotek i Archiwów w kształtowaniu obrazu historycznego i tożsamości narodowej Polaków”: ref. „Zbiorowa pamięć Polaków a archiwa”.

Rapperswil–Boldern, 3–9 września 2015 — ref. „Rada Dziedzictwa Archiwalnego — jej cele i działalność”.

Przedstawiając sylwetkę dr. Biernata, nie można pominąć jego zaangażowania w inne jeszcze płaszczyzny działalności. Był on stypendystą Fundacji Rzymskiej J.S. Umiastowskiej w Rzymie (1977), *Maison des Sciences de l’Homme* w Paryżu (1987–1989), Biblioteki Polskiej w Paryżu (1989–1992 i 1998–2001).

Jako członek Redakcji czasopisma „Archeion” przyczyniał się do ukazywania się naszego czasopisma w latach 2001–2006 oraz 2011–2018. Nadal uczestniczy w pracach Rady Redakcyjnej „Studiów Źródłoznawczych”. Jest także członkiem Komisji do Badań Diaspory Polskiej PAU oraz Stowarzyszenia Archiwistów Instytucji Wymiaru Sprawiedliwości (2008).

Szczególne zasługi dla całego środowiska poniósł jako skarbnik Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego (1982–1997), a następnie jego sekretarz generalny (1997–2003). Zyskał dzięki temu sympatię, wdzięczność i szacunek bardzo wielu historyków, archiwistów oraz dydaktyków historii w skali całego kraju. Dano temu wyraz, nadając mu status członka honorowego Polskiego Towarzystwa Historycznego (2006) oraz Stowarzyszenia Archiwistów Instytucji Wymiaru Sprawiedliwości (2008).

Bliskie związki z Warszawą, jej tradycjami i dziedzictwem manifestował jako członek zarządu, a następnie wiceprezes (od 2004) Społecznego Komitetu Opieki nad Starymi Powązkami.

Andrzej Biernat — znany, szanowany i lubiany, a przez wielu nawet uwielbiany — wniósł bardzo wiele do życia całego środowiska historyków i archiwistów. Jego wpływ na funkcjonowanie humanistyki polskiej jest znaczący. Tylko w części jego zasługi i znaczenie oddają otrzymane nagrody i wyróżnienia. Został Laureatem Nagrody m.st. Warszawy (2007) oraz konkursu Towarzystwa Miłośników Historii w Warszawie i m.st. Warszawy za najlepszą publikację warsawianistyczną. Otrzymał odznaki „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, „Zasłużony Działacz Kultury”, „Za zasługi dla Archiwistyki Polskiej”. Przez władze państwowe natomiast został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Uważamy, że zasługuje na znacznie więcej, tym bardziej iż czas wolny emeryta skwapliwie wykorzystuje na prace badawcze i działalność społeczną. Pomnaża tym samym nadal znaczący wkład do dorobku naukowego i kulturalnego naszego kraju.